

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Навчально-науковий Юридичний інститут**

Кафедра теорії та історії держави і права

Свояк С. Д.

**НАРОДОВЛАДДЯ У ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОМУ
БУДІВНИЦТВІ УКРАЇНИ**

**Методичні вказівки для здобувачів вищої освіти заочної
форми навчання Навчально-наукового юридичного інституту
для підготовки самостійної роботи
галузь знань 08 «право»
спеціальність 081 «право»
освітній ступінь «магістр»**

Івано-Франківськ

2023

Методичні вказівки для підготовки самостійної роботи для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістр спеціальності 081 «Право» заочної форми навчання. С. Д. Сворах; Навчально-науковий Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. 8 с.

Навчальний посібник містить типові плани самостійної роботи, списки рекомендованої літератури, методичні вказівки. Розрахований на здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» освітній ступінь «Магістр» стаціонарної форми навчання викладачів юридичних навчальних закладів.

Протокол № 3 від 31 жовтня 2022 р.

Завідувач кафедри теорії та історії держави і права _____ **Адамович С.В.**
(підпис)

31 жовтня 2022 р., протокол № 3

Схвалено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту

Протокол №2 від 12 грудня 2022 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту

Протокол № 4 , від 17 січня 2023 р.

Рецензенти:

Кернякевич-Танасійчук Ю.В., доктор юридичних наук, професор кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Адамович С. В., доктор історичних наук, професор кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ВСТУП

Формування знань про сутність, зміст і форми народовладдя у державно-правовому будівництві невід'ємно пов'язано з вивченням магістерського курсу «Народовладдя у державно-правовому будівництві України».

Навчально-методичний посібник з навчального курсу «Народовладдя у державно-правовому будівництві України» для магістрантів складено з урахуванням досвіду останніх владних ініціатив у сфері реформування регіонального управління та місцевого самоврядування. Глибоке вивчення й оволодіння знаннями курсу «Народовладдя у державно-правовому будівництві України» необхідне магістрантам для того, щоб оволодіти теоретичними знаннями про такі поняття, як ідентифікація держави, самоідентифікація народу й освоєної ним території, що обмежує пізнання національного змісту держави та її інститутів, конкретизувати поняття самоідентифікації української нації на різних стадіях її розвитку.

Навчальний курс передбачає моделювання для студентів проблемних ситуацій, щодо комплексного вивчення форми і змісту народовладних інститутів в історії держави і права України, застосування сучасної державно-правової лексики, яка істотно збагатилася сьогодні внаслідок інкорпорації іншомовних термінів, продукованих демократичними країнами світу, аналіз ідей народовладдя в державно-правових поглядах дослідників ХІХ–ХХ ст. формування концептуального бачення народовладної традиції та функціонування інститутів народовладдя в історії держави і права України.

Методичний посібник створений із врахуванням переходу до європейської Болонської системи оцінювання, навчально-методичні рекомендації та завдання до нього складено з урахуванням тісного зв'язку з уже вивченими студентами навчальними дисциплінами: «ТДП», «Історія України», «ІДПУ», «ІДПЗК» а також юридичними дисциплінами, що стосуються конституційного та адміністративного права.

Однак обсяг лекційних та семінарських занять не дозволяє в повній мірі охопити знання з курсу «Виборчого процесу». У зв'язку з цим студенти повинні освоїти вказаний нижче перелік тем у режимі самостійної роботи (82 год).

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
«НАРОДОВЛАДДЯ У ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОМУ
БУДІВНИЦТВІ УКРАЇНИ»**

1. Науково-правнича визначеність поняття «народовладдя» (2 год).
2. Концепт «народовладдя» та «держави», порівняльно-правовий аспект (2 год).
3. Термін «народовладдя» та «народоправство» (2 год).
4. Політико-правова думка України про правову державу та участь народу в законодавчому процесі (2 год).
5. Історичні форми народовладдя в історії держави і права України (2 год).
6. Теоретико-правова думка України про «народ» та «народовладдя» (2 год).
7. Народовладдя як основний принцип національно-державного устрою України (2 год).
8. Народовладний устрій у першій українській державі (2 год).
9. Початок дослідження традицій народовладдя в українській історико-правовій науці (2 год).
10. Розуміння народовладдя представниками декабристського руху (2 год).
11. Українська дворянська інтелігенція про ідеологію європейського просвітництва (2 год).
12. Формування ідеології анархізму (2 год).
13. Концепція перебудови суспільства в українській політико-правовій думці (2 год).
14. Теорія анархо-синдикалізму та анархо-комунізму в державно-правовій думці України (2 год).
15. Національне самопізнання українського народу на початку XIX століття (2 год).
16. Українські дослідники про державницькі традиції та правовий статус українських земель у складі Росії та Австро-Угорщини (2 год).
17. Україна в складі Росії – провінція чи колонія (2 год).
18. М. Муравйов про джерела верховної влади в Україні (2 год).

19. «Закон Божий» М. Костомарова про народовладдя (2 год).
20. М. Драгоманов про народоправство у федерації (2 год).
21. М. Драгоманов про організацію самоврядування та можливості впливу на державні структур (2 год).
22. Г. Кониський про феномен народовладдя в Україні (2 год).
23. Західники і слов'янофіли про монархічну владу (2 год).
24. Москвофіли, полонофіли та українофіли про народовладдя (2 год).
25. М. Драгоманов про офіційну імперську історіографію (2 год).
26. М. Драгоманов – творець теорії про окремішність української історії (2 год).
27. Традиції козацького самоврядування в державно-правових поглядах М. Драгоманова (2 год).
28. Теорія консерватизму про народовладдя (2 год).
29. Григорій Вернадський про народовладні інститути в Україні (2 год).
30. М. Карамзін про ліквідацію народовладного устрою в Київській Русі (2 год).
31. М. Грушевський про державно-правовий устрій козацького періоду (2 год).
32. Народовладдя і демократія у загальнодержавному регіональному та державному масштабі (2 год).
33. Концепт народовладдя в теорії українського лібералізму (2 год).
34. Російська імперська історіографія про народовладний устрій в Україні (2 год).
35. Народовладдя у розробці та реалізації державної регіональної політики (2 год).
36. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації (2 год).
37. Регіоналізм та централізм як засоби управління і самореалізації (2 год).
38. Зміцнення демократії через суверенізацію народу у формуванні основних інститутів державної влади (2 год).
39. Народовладдя в умовах побудови правової держави (2 год).

40. Народовладдя у державно-правових концепціях українського націоналізму (2 год).
41. Демократизм в умовах формування громадянського суспільства (2 год).

Список рекомендованої літератури

Базова

1. Бунятян К. П. Давнє населення України / К. П. Бунятян. К.: Либідь, 1999. 228 с.
2. Антонович В. Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори / Упор. О. Тодійчук, В. Ульяновський. Вст. ст. та коментарі В. Ульяновського. К.: Либідь, 1995. 816 с.
3. Балушок В.Г. Українська етнічна спільнота: етногенез, історія, етномія / В. Г. Балушок; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України. Біла Церква: О. В. Пшонківський, 2008. 304 с.
4. Бевз Т. А. Формування системи народоправства в період діяльності Української Центральної Ради. Т. А. Бевз. Українська Центральна Рада: поступ націєтворення та державобудівництва. К. : Українська Видавнича Спілка, 2002. – 358 с.
5. Верстюк В. Ф. Українська Народна Республіка / В. Ф. Верстюк // Політична система для України : історичний досвід і виклики сучасності. – К., 2008. – 988 с.
6. Голод, Ольга. Позитивні аспекти впровадження реформи децентралізації. *Kolegium redakcyjne*, 2022, 208.
7. Волошенюк, О. В. "Дорадча демократія: модернізація чи криза народовладдя?" Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право 66. 2021. 36-41.
8. Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. К.: Товариство «Знання» України, 1991. 148 с.
9. Дорошенко Д. Нарис історії України. Львів: Світ, 1991. 573 с.
10. Ivanov, S. V. Аксиологічно-антропологічні засади парламентаризму в Конституції Пилипа Орлика як втілення ідеї народовладдя. *Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 2022, 1: 40-49.
11. Ізвіцька, Ганна Вікторівна; Коршун, А. О. Конституційні засади місцевого самоврядування. In: The 11 th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development”(April 20-22, 2022) VoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. 440 p. 2022. p. 426.
12. Квіткевич, Руслани Борисівни. Механізми впровадження в Україні народовладдя: витоки та сьогодення. 2021.
13. Кравчук, Степан. Правові аспекти впливу на демократію взаємовідносин громадянського суспільства і держави. *Scientific Collection «InterConf»*, 2022, 119: 63-70..

14. Палапа, Н. В.; Нагорнюк, О. М. Децентралізація влади в Україні: посилення демократії та забезпечення народовладдя на основі збалансованого природо-і ресурсокористування. Збалансоване природокористування, 2022, 1: 21-28.
15. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: міфи та правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». Г. Півторак. – 2-ге вид., доп. К.: Арістей, 2004. 180 с.
16. Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст. Хрестоматія / За ред. О. І. Семківа. Львів, 1996. 596 с.
17. Стогова, Ольга Володимирівна. Народовладдя через всеукраїнський референдум: новації закону. 2021. PhD Thesis. Сумський національний аграрний університет.
18. Сачко, Д. В. Особливості, історія та перспективи сучасного парламентаризму в Україні. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування, 2022, 2: 74-81..
19. Сворац С. Д. Політико-правова думка України XIX–XX століть про народовладдя: Монографія. Івано-Франківськ, 2016. 373 с.
20. Сворац С. Д. Народовладний устрій Київської Русі: державно-правовий аспект : монографія / Івано-Франківськ, 2017. – 238 с.
21. Тимошенко В. І. Розвиток теорії держави в політико-правовій думці України і Росії (кінець XIX – початок XX ст.): монографія. В.І.Тимошенко. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2004. 357 с.
22. Українське державотворення: не витребуваний потенціал. Словник-довідник / Мироненко О. Н., Римаренко Ю. І. та ін.. К.: Либідь. 557 с.
23. Чубатий М. Огляд історії українського права: історія джерел та державного права.–Мюнхен–Київ: Ноосфера, 1994. 224 с.
24. Шаульський, М. І. Проблеми Локальної Демократії України В Контексті Законодавчих Ініціатив. Прикарпатський Юридичний Вісник, 2022, 1 (42). 23-26.
25. Яненко, Лариса Петрівна. "До науки про народовладдя." 2021.

Допоміжна

1. Андрухів І. Кость Левицький: політик, громадський діяч, правник (1859-1941): монографія / І. Андрухів, С. Сворац, В. Ковалик. – Надвірна : Надвінян. друк. 2009. – 104 с.
2. Бойко, Олена; Васильєва, О. Забезпечення спроможності територіальних громад в Україні. Університетські наукові записки, 2022, 1-2.
3. Васильковський, Олександр. Форми взаємодії органів публічної влади з громадськістю. Наукові інновації та передові технології, 2022, 11 (13).
4. Залізник Л.Л. Від склавинів до української нації / Л.Л. Залізник. – К.: Бібліотека українця, 1997. – 256 с.
5. Західно-Українська Народна Республіка 1918-1923. Документи і матеріали : у 5 т. / кер. роботи і відп. ред. проф. Олександр Карпенко. – Івано-Франківськ : Лілея–НВ, 2001. – Т. 1. – 584 с.
6. Історія українського козацтва. Нариси у двох томах. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Т. 1. – 800 с.
7. Костомаров М. І. Закон Божий (Книга буття українського народу). –

- Київ: Либідь, 1991. – 40 с.
8. Кухта Б. З історії української політичної думки: текст лекцій: навчальний посібник / Б. Л. Кухта . – Київ : Генеза, 1994 . – 363 с.
 9. Онищук С. В. Вплив церкви на процеси державотворення в Україні: історико-методологічний аналіз: монографія. – Івано-Франківськ, Місто НВ, 2014. – 408 с.
 10. Пачевська, Г. М. Становлення інститутів безпосередньої демократії в Україні: минуле та сьогодення. Publishing House “Baltija Publishing”, 2021.
 11. Парламенту, щппу; України, пров; Народовладдя, щодо зміцнення. Бардачов ЮМ, Лопушинський ІП, Плющ РМ. Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи: збірник матеріалів 11-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції/за наук. ред. проф. ЮМ Бардачова, ІП Лопушинського, РМ Плюща. Херсон: ХНТУ, 2020. 208 с., 2020, 11.
 12. Сенніков, Володимир Юрійович; Відгуки, Випуски Новини. Деякі питання вдосконалення законодавства у контексті конституційно-правового регулювання всеукраїнського референдуму. *Міжнародний Науковий Журнал «Інтернаука»*, 2022, 31.
 13. Теорія держави і права : академічний курс [підручник] / МОН України. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
 14. Франко І. Я Мислі о еволюції в історії людськості / І. Франко // Зібрання творів : в 50 т. / І. Франко. – К. : Наук. думка, 1986. – Т. 45. – 693 с.
 15. Шевченко Т. Г. Кобзар / Вступ, ст. та примітки Р. Полонського. – Харків-Шевченкове: «Майдан» – «Ярина», 1996. – 594 с.
 16. Яковлева Т. Руїна Гетьманщини від Переяславської ради до Андрусівської угоди (1659-1667рр.) / Т. Яковлева; пер. з рос. Л. Білик. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003 – 644 с.